

БАРСЬКІ СКАРБИ ЗАХІДНОЄВРОПЕЙСЬКИХ МОНЕТ XVII ст.

Хранителі центральних та місцевих мінікабінетів (музейів) вже з середини XIX ст. розуміли значення монетного скарбу як цілісного комплексу, що є немовби моментальним знімком грошового обігу у конкретній місцевості на момент його приховування. За півтора століття українською історичною наукою зафіксовано близько 2,5 тисячі скарбів монет, про склад яких є більш-менш повна інформація. Автор даної статті, використавши довідкову базу та методики вивчення скарбів відомих українських нумізматів: В.Шугаєвського, І.Спаського, М.Котляра, В.Рябцевича, М.Дмитрієнко, В.Зварича, Яушевої-Омельянчик, Н.Стрижаквої, О.Белой, зробив спробу систематизувати та проаналізувати Барські скарби західноєвропейських срібних монет XVII ст.

Будь-який скарб монет є неоціненною знахідкою для науки, особливо коли він зберігся повністю. Скарб складається, як правило, із монет, які одночасно перебували в грошовому обігу в тому чи іншому регіоні, місті чи на ринку. Дуже часто в Україні зустрічаються змішані скарби, які складаються із монет різних держав. Також нумізмати розрізняють скарби довготривалого і короткочасного накопичення. Перші, містять монети відділені значними хронологічними рамками, але які перебували в грошовому обігу одночасно. Таких скарбів, наприклад, із змішаних нумізматичних комплексів XVII–XVIII ст., знайдених на території Поділля, в декілька разів більше ніж однорідних скарбів короткочасного накопичення.

Таким найбільшим змішаним скарбом, виявленим на території Вінницької області за останніх 100 років є великий комплекс

срібних монет Польщі, Пруссії, Литви, Прибалтійських володінь Швеції, Померанії та Росії, датований XVII ст. із с. Гопчиця Погребищенського району. Скарб знайдений у 1991 р. і містить 6821 монету: денарії, соліди, півгроші, гроші, півторагрошовики, драйпелькери, трояки, орти та срібні російські копійки. Найдавніша монета скарбу – срібний гріш 1613 р. Сигізмунда III (1587–1632), найновіша – шостак 1662 р. Яна II Казимира (1649–1668). Скарб, який знайшов житель села Гопчиця А. Шевчук у піщаному кар'єрі, є фактичним доказом домінування у скарбі середньої та дрібної іноземної срібної монети, переважно польського виробництва¹.

Про це ж свідчать ряд скарбів, знайдених в місті Бар та в Барському районі за останніх 130 років. Так, у 1891 р. в м. Бар була зареєстрований скарб із 48 срібних монет XVI–XVII ст. середніх номіналів Речі Посполитої та Пруссії².

Другий відомий Барський скарб, який зберігається у Вінницькому обласному краєзнавчому музеї³ (акт передачі № 495), був виявлений у 1978 році по вулиці М.Врублевського, 15 в землі на глибині 50 см. Скарб, який складався із 86 срібних монет, був переданий до музею вчителькою Барської школи-інтернат. Найстаріша монета скарбу – срібний солід Сигізмунда III (1587–1632) 1613 р. Наймолодшими монетами скарбу є драйпелькери (1,5 гроша) Прибалтійських володінь Швеції за часу правління Христини Августи Вази (1632–1654), на яких через тривале використання в грошовому обігу не збереглися дати карбування. Можна припустити те, що скарб був захований у землю на початковому етапі Національно-визвольної революції в Україні (1648–1676).

У змішаному скарбі містилося 14 шилінгів Прибалтійських володінь Швеції, зокрема, Густава II Адольфа (1621–1632) 1627 р. (2), 1630 р. (1), 1631 р. (6), 16... (5), 1 шилінг прусського короля Георга Вільгельма (1619–1640); 37 потертих солідів Сигізмунда III Вази (1587–1632) без дати, 1613 р. (2), 1623 р. (1), 1625 р. (1), 1627 р. (1), 1 литовський солід 1627 р. та 2 потрійних денарії 1630 р. Речі Посполитої. В скарбі також присутні 5 драйпелькерів Прибалтійських володінь Швеції Христини Августи

(1632–1654) та 1 драйпелькер 1625 р. Пруссії, зокрема Георга Вільгельма (1619–1640).

Останній скарб, який детально вивчений автором статті, був виявлений у 2002 р. в м. Бар. За характером знахідки та складом монет він дуже подібний до попередніх барських скарбів 1891 р. та 1978 р.

Скарб, який складається із 76 срібних монет, був переданий А. Лисим до Вінницького державного педагогічного університету імені М. Коцюбинського. Стан збереження монет в основному задовільний, що дає можливість їх датувати, класифікувати та ідентифікувати.

Оболонка барського скарбу 2002 р. – невеличкий глиняний горщик круглої форми із вінцем, висотою 10 см., діаметром 12 см, виготовлений із місцевої глини у XVII ст. Детальний огляд знахідки дав можливість визначити її вміст – польсько-литовські та шведські (Прибалтійських володінь Швеції) монети XVII ст., які перебували в грошовому обігу України і Поділля, зокрема, як у період панування Речі Посполитої на «королівських» землях Барського староства, так і в період утвердження Гетьманської держави і так званої «Руїни» (1663–1679)⁴.

У скарбі наявні коронні срібні орти, шостаки, трьохгрошовики (стосовно них в Україні використовувалася ще назва «шаги»⁵), півторагрошовики, драйпелькери, литовські та польські півгроші і соліди.

В горщику зберігалися 7 ортів, 11 шостаків, 11 трояків, 42 півторагрошовики, литовський гріш, півгріш та два соліди. Якість збереження монет різна, проба срібла досить висока, переважно в коронних ортів, трояків, шостаків 20-х років XVII ст. Загальна вага скарбу складає 151,3 г.

Найдавніша монета у скарбі – шостак (6 грошів) 1614 р. із зображенням Сигізмунда III (1587–1632), найновіша – шостак 1679 р. Яна III Собеського (1676–1696). Вага цих монет відповідно складає 4 і 3,4 г. Дещо важко було встановити дату випуску найновішого шостака, через те, що була стерта остання цифра дати. Але автор, шляхом співставлення монети із польським ілюстрованим каталогом «Zagorskiego I. Tablice o monetach

dawnej Polski. (Warszawa, 1845. – Табл. 45, мал. 595⁶ встановив, що дана монета ідентична із зображенням монети 1679 р. на малюнку. По-друге, відомий білоруський нумізмат В.Рябцевич у своїй монографії «О чем рассказывают монеты» (1977) наводить факт про те, що Яна III Собеського на престол вибрав польський сейм у 1676 р., а в 1677 р. Коронний сейм «обнародовал постановление «Менница коронная», согласно котрому открывались монетные дворы в Быдгоще и Кракове для чеканки «единой во всем монеты ...для Польци и Великого княжества Литовского»⁷. По-третє, масовий випуск монет на цих дворах від потрійного гроша до золотого дуката розпочався на початку 1679 р. Тому логічно можна припустити, що шостака Яна III Собеського датується 1679 р.

У дев'яти монет скарбу зроблені отвори шилом чи іншим металевим пробоем на кінцях грошей різних номіналів, що свідчить про їх використання як нашійних жіночих прикрас – дукачів.

Із семи срібних коронних ортів (1/4 срібного талера, чистого срібла – 4,85 г), які карбувалися на монетному дворі у м. Бидгощ, у Барському скарбі переважають емісії 1621–1624 р. Вага ортів складає 6,5–6,8 г.

Аналіз 11 коронних шостаків свідчить про їх велике поширення у грошовому обігу України на протязі XVII ст., незважаючи на постійний процес їх знецінення (зменшення вмісту срібла). У монеті 1614 р. вагою 4,376 г вміст чистого срібла складає 3,69 г, в шостаку 1665 р., який карбувався за короля Яна II Казимира, вага складає вже 3,48 г із вмістом чистого срібла 1,3г. Цей факт свідчить про початок занепаду економіки грошового господарства Речі Посполитої, особливо після її поразки у Визвольній війні українців під проводом Богдана Хмельницького (1648–1657).

У скарбі зберігалися коронні шостаки 1614, 1623, 1625, 1626, 1627, 1656, 1665, 1679 рр. Знахідка, скоріше всього, належала одному із барських ремісників (міщан), який в часи перебування Поділля у складі Туреччини (1672–1699), вирішив приховати до кращих часів свої незначні заощадження.

Аналіз скарбового матеріалу показує, що переважна більшість трьохгрошовиків, що були в обігу на території Правобережжя у II половині XVII ст. – це монети, карбовані у Речі Посполитій у 1620–1624 рр. Із 11 монет, випущених на польських і литовських монетних дворах (Вільно, Краків), переважали монети із вмістом чистого срібла 0,91г. Із них одна монета датована 1620 р., 3 – 1621 р., 3 – 1622р., 2 – 1623 р., 2 – 1624 р. На аверсі трьохгрошовиків зображено герб, дату карбування, напис польською мовою – III GROSARG, на реверсі – портрет Сигізмунда III (1587–1632), Яна II Казимира (1648–1668) чи Яна III Собеського (1676–1796)⁸.

У Барському скарбі домінують півтораки – срібні дрібні монети вартістю 1,5 гроша, які карбувалися монетними дворами Речі Посполитої (у Кракові в 1614–1625 рр., у Львові–1654–1666 рр., у Бидгощі і Вільно – в 1619–1620 рр.), в Курляндії та Шведських володіннях Прибалтики. Поява півторагрошовиків була викликана тим, що при масовій емісії трояків не було відповідної монети, яка б дорівнювала половині його вартості. Маса півторагрошовиків спочатку дорівнювала 1,54 г (0, 72 г чистого срібла). Згодом вона зменшилася до 1,08 г (0,32г чистого срібла)⁹. На аверсі монети внизу вміщувалася цифра 3, що означала її вартість – 3 півгроші, а на реверсі–традиційна цифра 24, що вказувала на колишню вартість коронного талера – 24 гроші. Півтораки, які в Україні у народі прозвали «чехами», були найпоширенішою розмінною монетою протягом XVII–XVIII ст.

На Лівобережжі у другій половині XVII ст. півторагрошовики за вартістю прирівнювалися до російської срібної копійки. Ці, найбільш поширені на грошовому ринку монети, в західній Європі називали драйпелькерами. Ця назва вживалася також і до прибалтійсько-шведських, бранденбургсько-пруських та інших півторагрошовиків XVII ст.

На гербі 7 курляндських півторагрошовиків зображено два польських орли, квітку реп'яха і лев. На 6 срібних драйпелькерах–два крокуючих леви та три корони–герб Швеції і напис Gvstadol. 3 монети датовані 1624 р., 1–1630 р., 1–1631 р.,

1–1633 р. Ці емісії карбував переважно шведський король Густав Адольф (1621–1632), а із 1632 до 1654 рр. – королева Швеції – Христина. Практично драйпелькери та польські півторагрошовики зустрічаються поряд у скарбах XVII ст. на всій території Гетьманщини, що свідчить про широке їх використання на грошовому ринку України та розвинуту міжнародну торгівлю.

За часу гетьмана Петра Дорошенка (1665–1676 рр.) у Лисянському фальшивомонетному дворі також карбували підробки низькопробних півторагрошовиків, шостаків із знаком Львівського монетного двору (з зображенням «лева»), півторагрошовиків та мідних солідів (боратинок)¹⁰.

Серед 42 півторагрошовиків, що зберігалися у скарбі переважають монети, карбовані у 1621–1632 рр. – 38 штук, 5 монет датовані 1633 р. Це був рік приходу до влади в Речі Посполитій нового польського короля із династії Ваза – Владислава IV (1632–1648). З його правлінням пов'язане різке скорочення випуску монет середніх номіналів, тому в цей час в Речі Посполитій і, зокрема на Поділлі, в грошовому обігу переважали старі високопробні монети Сигізмунда III Вази, переважно 20–х рр. XVII ст. Серед монет: 2 півторагрошовики (1620 і 1622 р.) із пробитими отворами, 2 (1624 р.) – із обрізаними кінцями, 5 – без чіткого зображення дати карбування. Більше десятка півторагрошовиків сильно потерті, що свідчить про досить великий період їх використання, низьку пробу срібла (500 і нижче) та велику їх популярність серед населення Поділля. Мізерну кількість (2 монети) складають литовські півторагрошовики із зображенням вершника і портрета Сигізмунда III (1587–1632). Вага півторагрошовиків з Барського скарбу коливається від 0,7 до 1,3 г.

Серед дрібніших номіналів у скарбі є литовський гріш 1626 р. карбування вагою 0,63 г, півгріш (0,9 г) без дати карбування та два соліди дуже поганого збереження (вага кожного складає близько 0,5 г).

У 1990 р. в с. Журавлівці Барського району на городі С. Тарапаті було викопано скарб, який складався із 924 срібних монет.

Він містив 16 ортів 1621–1626 рр. часів Сигізмунда III (1587–1632), 38 шостаків 1622–1626 рр., 817 півторагрошовиків Речі Посполитої 1619–1627 рр., 165 шведських драйпелькерів 1630–1635 рр., 45 півтораків прибалтійських володінь Швеції 1622–1635 рр., 1 драйпелькер Померанії 1622 р., 61 монету Пруссії Георга Вільгельма та Густава II Адольфа 1621–1633 рр.¹¹

Ще один цікавий скарб монет був виявлений під час копання городу в с. Копайгород Барського району у квітні 2005 р. Р. Гуляком.

Копайгородський скарб нараховує 59 срібних монет Речі Посполитої. Найстарішою монетою скарбу є орт 1665 р. Яна II Казимира (1648–1668). Наймолодша монета – трояк 1755 р. Августа III (1733–1763). В скарбі містяться орти, шостаки та трояки. Ймовірно скарб був захований господарем у землю в торбинку чи ганчірку на нетривалий час, тому що не було виявлено на місці знахідки посудини чи її черепків. На жаль, Копайгородський скарб був вивезений до Росії і втрачена можливість його детального вивчення.

У 1851 р. в с. Володовці (Володіївці Барського району Вінницької області) виявлено найбільший за різноманітністю європейських країн скарб, знайдений за 1844–1889 рр. на території Подільської губернії. У скарбі містилося 874 монети 1556–1620 рр., серед яких були монети Брауншвейга, герцогства Мюнстельбергського, герцогства Юліх і Клеве, графства Мансвельд, єпископств Бріксель, Верденського, абатств Карбай і Кведлінбург, Угорського князівства Семигородського, міст Геттінгема, Гамбурга, Ганновера, Кельна, Оліва, князівств Рейхтейна, Штитиня-Померанського, Швейцарського кантону Цуга, графства Шаумбург і князівства Ліпе¹².

У с. Ялтушків Барського району в 1897 р. виявлено скарб із 30 срібних монет XVII ст., частина з них – білонні польські і пруські монети.

Отже, Барські скарби 1891р., 1978 р., 2002 р., Ялтушківський 1897 р., Володіївський 1857 р. Журавлівський 1990 р. та Копайгородський 2005 р. скарби західноєвропейських монет дають можливість дослідникам прослідкувати переважання польсь-

ких, литовських, пруських, шведських, німецьких та угорських монет у грошовому обігу Барського староства в XVII ст. У 6 скарбових комплексах виявлено 2067 срібних монет європейських країн та німецьких земель. В жодному із досліджуваних Барських скарбів не виявлено срібних талерів, хоча про їх інтенсивне використання свідчать окремі знахідки голландських, німецьких, швейцарських та польських талерів із колекції жителя м. Бара П.Січенка.

Важливе значення для встановлення грошових одиниць та грошового обігу в досліджуваній період на території Барського староства має праця М.С. Грушевського «Барське староство. Історичні нариси XV–XVIII ст.» (1894). Наприклад, в другій половині XVIII ст. в Барському старостві, яке перебувало в складі Речі Посполитої до другого поділу Польщі у 1793 р., головною грошовою та лічильною одиницею був злотий. Злотий номінально дорівнював 30 польським грошам, але обраховувався не в мідних шелягах-боратинках, а в срібній та білонній монеті – тимфах. Найпоширенішими в Україні були срібні злоті (тимфи) Яна II Казимира (1648–1668), Михайла Корибута Вишневецького (1669–1673) та Августа III (1733–1763).

М.С. Грушевський, характеризуючи реєстр витрат Барського староства в 1765 р., наводить цікаві дані: «Губернатор получал годичного жалованія 1200 злот; писарь провентовый–250 злот; администраторы по 100–150 злот, подстаросты по 60–100 злот; администратор дераженский, именованый также губернатором, получал больше всех–200 злот; кроме того они, вероятно, получали доходы натурою. Шляхетский писарь и поручик едва ли получали жалование сверх дохода, который имели из судебных пошлин»¹³.

Дані знахідки та письмові джерела, розглянуті в даній статті, допоможуть краще проаналізувати грошовий обіг та товарно-грошові відносини в Правобережній Україні і, зокрема в Барському старостві, у період перебування її в складі Речі Посполитої та в добу Гетьманщини, зрозуміти причини відсутності карбування власної національної грошової одиниці у гетьманський період (1648–1764) української історії.

Барський скарб польських, литовських та шведських срібних монет XVII ст.,
знайдений у 2002 році в м. Барі Вінницької області.

-
1. Фонд Вінницького обласного краєзнавчого музею. – Акт від 8.01. 1991 р., КВ 54484.
 2. Січинський Є. Археографічна карта Подільської губернії. – М., 1901. – С. 201.
 3. Лойко О.Г. Опис Барського скарбу 2002 р. – Вінниця, 2002.
 4. Дмитрієнко М., Литвин В., Ющенко В. Гроші в Україні. Факти і документи. – К., 1998: ARC. Ukraine. – С. 14.
 5. Шлапінський В. Про походження назв нумізматичних термінів «шаг» та «ізрой» // Нумізматика і фалеристика. – 2003. – №2. – С. 8–9.
 6. Zagorskiego I. Tablice o monettah dawnej Polski. – Warszawa, 1845. – Табл. 45, мал. 595.
 7. Рябцевич В.Н. О чём рассказывают монеты. – Минск, 1977. – С.145–146.
 8. Зварич В., Шуст Р. Нумізматика. Довідник. – Тернопіль, 1998. – С. 418–419.
 9. Бакалець О.А. Нарис історії грошового обігу в Україні (VI ст. до н. е. – кінець XX ст.) – Бар, Дунаївці, 2000. – С. 25.
 10. Бакалець О. Гроші та грошовий обіг на Поділлі в XVII–XVIII ст. (за скарбовими матеріалами 1844 – 2005 рр.)// Вінниччина: минуле та сьогодення. Краєзнавчі дослідження. – Вінниця, 2005. – С. 93.
 11. Фонд Вінницького обласного краєзнавчого музею. КВ 54487–61307.
 12. Бакалець О. Вказ. праця. – С.96.
 13. Грушевський М.С. Барське староство. Нариси історії XV–XVIII ст. – Львів, 1996. – С. 388.

Таблиця № 1

Дані про скарб литовсько-польських та шведських монет XVII ст., знайдений 2002 року в м. Бар Вінницької області і переданий у Вінницький державний педагогічний університет А.Лисим.

Реєстраційний номер	Назва монети	Країна, правитель,	Рік карбування	Метал, проба	Вага	Стан збереження
01	Орт	Річ Посполита,	1620	Срібло, 375– 900 проба	6,7г	Задовільний
02	«—«	Сигізмунд III	1621		6,5г	Не задов.
03	«—«	(1587– 1632)	1621		6,5г	Добре з отв
04	«—«	«—«	1623		6,8г	Не задов.
05	«—«	«—«	1623		6,5г	Задов. з 2 отв
06	«—«	«—«	1623		6,7г	Задов з отв
07	«—«	«—«	1624		6,7г	Задов. з отв
08	Шостак	Річ Посполита,	1614	Срібло, 375 і 470 проба	4,0г	Добре
09	«—«	Сигізмунд III	1623		3,8г	Не задов.р
10	«—«	«—«	1625		4,0г	Задовільний
11	«—«	«—«	1626		3,9г	Задовільний
12	«—«	«—«	1627		3,7г	Задовільний
13	«—«	«—«	1627		3,6г	Задов. обр.
14	«—«	«—«	1627		3,1г	Незадов.ст.
15	«—«	Ян II	1656		3,8г	Задовільний
16	«—«	Казимир(1648–	1665		2,7г	Задовільний
17	«—«	1668)	1665		3,0г	Задовільний
18	«—«	Ян III Собеський (1676–1696)	1679	3,4г	Задовільний	
19	Трояк	Сигізмунд III	1620	Срібло, 375– 450 проба	1,9г	Добре
20	«—«	«—«	1621		1,8г	Добре
21	«—«	«—«	1621		1,7г	Добре
22	«—«	«—«	1621		1,9г,	Задов. з от.
23	«—«	«—«	1622		1,9г	Задовільне
24	«—«	«—«	1622		1,6г	Задов. Нечі
25	«—«	«—«	1622		1,45г	Добре
26	«—«	«—«	1623		1,9г	Добре
27	«—«	«—«	1623		1,8г	Задов. рж.
28	«—«	«—«	1624		1,8 г	Задовільний
29	«—«	«—«	1624	1,7г	Добре	

30	Півторак	Сигізмунд III	1620	Срібло,	1,2г	Не задов.зо
31	«—«	«—«	1621	250—	0,8г	Задовільний
32	«—«	«—«	1621	375 проба	1,1г	Задовільний
33	«—«	«—«	1622		1,0г	Задовільний
34	«—«	«—«	1622		0,9г	Задовільний
35	«—«	«—«	1622		1,3г	Задовільний
36	«—«	«—«	1622		1,0г	Задовільний
37	«—«	«—«	1622		1,1г	Задовільний
38	«—«	«—«	1622		0,9г	Не задов. 2 от.
39	«—«	«—«	1622		1,2г	Задовільний
40	«—«	«—«	1623		1,1г	Задовільний
41	«—«	«—«	1623		0,7г	Не задов.
42	«—«	«—«	1623		1,0г	Потертий
43	«—«	«—«	1623		1,0г	Добре
44	«—«	«—«	1623		1,0г	Задовільний
45	«—«	«—«	1623		0,9г	Задовільний
46	«—«	«—«	1623		0,9г	Не задов.
47	«—«	«—«	1624		1,1г	Не задов.об
48	«—«	«—«	1624		0,9г	Не задов. об
49	«—«	Приб. вол. Швеції	1624		1,2г	Задовільний
50	«—«	«—«	1624		0,8г	Задовільний
51	«—«	Річ Посполита	1624		1,0г	Задовільний
52	«—«	«—«	1624		1,1г	Задовільний
53	«—«	«—«	1624		1,2г	Задовільний
55	«—«	«—«	1624		1,1г	Добре
56	«—«	Приб. вол. Швеції	1624		1,1г	Незадов.зрж
57	«—«	Річ Посполита	1624		0,9г	Задовільний
58	«—«	«—«	1625		1,1г	Добрий
59	«—«	«—«	1626		1,0г	Задовільний
60	«—«	«—«	1626		1,2г	Задовільний
61	«—«	«—«	1633		1,3г	Задовільний
62	«—«	«—«	1627		1,0г	Не задов.
63	«—«	Приб. вол. Швеції	1630		1,1г	Задовільний
64	«—«	Річ Посполита	1631		0,8г	Задовільний
65	«—«	Густав Адольф	1631		0,9г	Не задов.
66	«—«	(1621 – 1632)	1632		1,1г	Задовільний
67	«—«	Річ Посполита	1633		0,9г	Задовільний
68	«—«	Приб. вол. Швеції	1633		1,1г	Задовільний
69	«—«	Річ Посполита	1633		0,9г	Не задов.
70	«—«	Владислав IV	б/д		1,0г	Не задов.0т
71	Півторак	(1632–1648)	б/д		1,3г	Не задов.
72	Півторак	Литва	1625		0,9г	Задовільний
		Литва				
		Сигізмунд III				

73	Гріш	Литва Сигізмунд III	1626	Срібло 500 проба	0,63г	Задовільний
74 75 76	Півгріш Солід Солід	Литва Сигізмунд III Річ Посполита	Б/д Б/д Б/д	Срібло Срібло Срібло	0,9г 0,5г 0,6г	Не задов. Не задов. Не задов.
Всього	76 монет	3 країни		Срібло	151,3г	

Таблиця № 2

Дані про скарб іноземних монет XVII ст., знайдений 22 травня 1990 року в с. Журавлівка Барського району Вінницької області.

Інвентарн. номер	Номинал, вага, діаметр	Рік карбування	Метал, проба	Правитель	Держава	Кількість
17302–17318	Орт, 4,8г, д=29–30 мм	1621	Срібло, 700	Сигізмунд III (1587 – 1632)	Річ Посполита	4
	«–«	1622	«–«	«–«	«–«	1
	«–«	1623	«–«	«–«	«–«	3
	«–«	1624	«–«	«–«	«–«	4
	«–«	1625	«–«	«–«	«–«	2
	«–«	1626	«–«	«–«	«–«	1
	«–«	I чв. XVII ст.	«–«	«–«	«–«	2
17319–17357	Шостак 6 грошів, в = 3,95 г д= 25мм	1622	«–«	«–«	«–«	5
	«–«	1623	«–«	«–«	«–«	1
	«–«	1624	«–«	«–«	«–«	8
	«–«	1625	«–«	«–«	«–«	11
	«–«	1626	«–«	«–«	«–«	14
17358–17409	Трояк, 3 гроші 0,914г д = 20мм	1621	«–«	«–«	«–«	10
		1622	«–«	«–«	«–«	10
		1623	«–«	«–«	«–«	9
		1624	«–«	«–«	«–«	19
		XVII ст.	«–«	«–«	«–«	4

17410–18224	Півторак (1,5 гроша) 0,47г д = 19мм	1619 1620 1621 1622 1623 1624 1625 1626 1627	«—« «—« «—« «—« «—« «—« «—« «—« «—«	Сигізмунд III	«—« «—« «—« «—« «—« «—« «—« «—« «—«	2 28 51 117 152 128 63 16 19 97
		20ті рр.XVII	«—«	«—«		
18225	Півторак, драйпе– лькер	?	?	?		1
17817–18222	лькер 0,47 г д = 19мм	XVII	Срібло	Христина Августа		1
18012–18101	«—«	1634 1635	«—« «—«	«—« «—«		1 3
18104–18212		XVIIст.	Срібло	Густав Адольф	Приб. волод. Швеції	8
	«—«					
	«—«	1622	«—«	«—«	«—«	1
	«—«	1623	«—«	«—«	«—«	4
	«—«	1624	«—«	«—«	«—«	3
	«—«	1630	«—«	«—«	«—«	2
18096 –18097	«—«	1632	«—«	«—«	«—«	7
	«—«	1633	«—«	«—«	«—«	15
	«—«	1635	«—«	«—«	«—«	4
	«—«	1622	Срібло	?	Померанія Швеція	1 1
18144	Драйпе– лькер	I пол. XVII ст.	Срібло	?		1
18219	«—«	1634 1635	Срібло «—«	? ?	Швеція Швеція	1 1
	«—«					
18060–18145	«—«	I пол. XVII ст.	Срібло	Георг Вільгельм	Пруссія	14
		1621	Срібло	«—«	«—«	1
17597–17954	Драйпе– лькер	1622	«—«	«—«	«—«	6
	«—«	1623	«—«	«—«	«—«	7
	«—«	1624	«—«	«—«	«—«	9
	«—«	1625	«—«	«—«	«—«	12
	«—«	1626	«—«	«—«	«—«	17
	«—«	1627	«—«	«—«	«—«	4
	«—«	1633	«—«	«—«	«—«	1
	«—«	1623–1625	«—«	Густав II Адольф	Пруссія	4
	«—«					
17909 18080	«—«	1625				

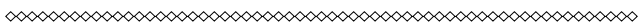

18147		1625 XVII ст.	«—«	Сигізмунд III	Річ Посполита	1 1
18133 – 18135	«—«	XVII ст.	«—«	Іоан	«—«	1 3
	«—«		«—«	Сигізмунд Густав Адольф	Прибалт. володін. Швеції Рига	
18136 – 18138	«—«	«—«	«—«	«—«	Ельбінг	2
18200 – 18203	«—«	1630	«—«	«—«	Швеція	4
18204– 18205	«—«	1632	«—«	«—«	«—«	2
Всього						924

Таблиця № 3

Скарбові матеріали про іноземні монети XVII–XVIII ст. на території Барщини, які зберігаються у Вінницькому обласному краєзнавчому музеї та у Вінницькому державному педагогічно-університеті ім. М. Коцюбинського.

№ п/п	Район, рік виявлення	Всього скарбів	Кількість монет	Хар-р скарбу	Кільк. золот. дукат, талер	Кільк. срібн. монет	Країна
1.	1891р.м.Бар	1	48	Зміш.	–	48	Річ Посполита,
2.	1851р. с.Володівці	1	874	Зміш.	–	874	Пруссія Швейцарія, Угорщина, Німеччина, Брауншвейг
3.	1978р. м.Бар	1	86	Зміш. XVIIст.	–	86	Приб.володіння Швеції, Литва, Пруссія
4.	1990р. с.Журавлівка	1	924	Зміш. XVIIст.	–	924	Річ Посполита, Приб.володіння Швеції, Пруссія
5.	2002р.м.Бар	1	76	Зміш. XVIIст.	–	76	Померанія Литва, Річ Посполита
6.	2005 р. с.Копайгород	1	59	XVII– XVIIIст.	–	59	Річ Посполита
	Всього:	6	2067	Зміш. XVII– XVIIIст.	–	2067	8 країн

Oleksiy Bakalets

THE BAR TREASURE OF COINS OF THE XVII CENTURY

Keepers of central and local museums from the middle of the XIX-th century understood the importance of the monetary treasure as the whole complex which is as instantaneous print of money circulation in the specific district at the moment of its keeping. During one and a half century nearly 2,5 thousand monetary treasures had been fixed by the Ukrainian historical science. There is more or less full information about the composition of these treasures.

In 2002 in the ancient town Bar (in 2001 it was 600 years old) Vin-nitsa region a new treasure was found of 76 Polish and Lithuanian silver coins. The conditions of keeping these coins are satisfactory and it gives the opportunity to date, to classify and identify them.

Previous inspection of the find gave the possibility to determine its contents-Polish-Lithuanian coins of the XVII- th century, which had been in the money circulation of Ukraine and Podillia, specifically, as in the period of ruling of Rich Pospolita on the "king's" lands of Bar starostva and in the period of establishing Hetman state and so-named «Ruina» (1663–1679).

The crown silver orty, shostaki, tryohgroshoviki (in Ukraine the name «shagi» (steps) was used), pivtoraki, Lithuanian and Polish pivgroshi were kept in that treasure.

There were 7 ortiv, 11shostakiv, 11 troyakiv, 42 pivtoraki, 2 Lithua-nian and 3 Polish pivgroshi in that pot.

The oldest coin in this treasure is shostak with the portrayal of Sigiz-mund (1614 year printed), and the newest–shostak of 1679 year.

So, the Bar treasure of 2002 year gives the opportunity to investi-gators to trace the predomination of Polish and Lithuanian coins, which were in the monetary circulation of Podillia in 1614–1679 years.

It will help to anylise the trade–money and economic relations in Ukraine in the period of being it in the form–part of Rich Pospolita and in the peri-od of Hetmanshchina to understand the reasons of absence of printing its own national money unit in Hetman period (1648 –1764 years).

